

ИВАН ВАЗОВ - „НЕМИЛИ-НЕДРАГИ“

КОГАТО ЕДИН МЛАД ЧОВЕК ИЗБЕРЕ МЪЧЕНИЧЕСТВОТО ПРЕД СИГУРНОСТТА

Героите на Вазовата повест „Немили-недраги“ са на пръв поглед странни личности. Те силно и искрено обичат отечеството си, а живеят в чужда земя. Обичат живота, а са готови да се разделят с него, за да извоюват свободата на своята поробена родина. Съдбата им е драматична и това ги прави мъченици. Но те сами са взели решение да се пожертват за България.

Сред различните по нрав и по възраст хъшове, обединени от светлия идеал на свободата, е и един съвсем млад човек. За разлика от повечето емигранти, той е син на богат търговец и би могъл да живее спокойно и охолно в бащиния си дом. Но Бръчков изоставя сигурността на егоистичното съществуване и избира несигурността на неизвестното и новото. Така мъченичеството на емигрантския живот се превръща в негова участ. Въпреки трудностите и изпитанията, пред които се изправя, романтичният поет не съжалява за избора си. Младостта е време на смелостта и самоотвержеността. Затова Бръчков е готов да се пожертва както за другарите си, така и за своето отечество. Чрез образа на младия българин Иван Вазов се прекланя пред всички възвишени души, които са останали верни на младежките си идеали.

Младостта се отличава с благородни, силни и искрени чувства. Затова с много обич и носталгия по отминалото време белетристът създава образа на Бръчков. Прототип на романтичния поет е самият автор на младини. Това е причината, поради която в градираните епитети от пряката характеристика на младия герой се долавя известна самоирония: „Мечтател, идеалист, ветреник... той искаше да вкуси от сладостта на неизвестното и новото.“ Тайно отпечатаната поема и небрежността към всичко материално („беше забравил да вземе и пари за разноски“) прибавят допълнителни шрихи към представата за един възторжен и непрактичен млад човек с чиста душа и копнеж по необикновен и красив живот. В съдбата на Бръчков се долавя отзвук от библейската история за блудния син. Напуснал сигурността на бащиния си дом, наследникът на богатия свищовски търговец се озовава в една чужда и враждебна среда. Той е принуден да поделя сухия залък и коравия одър с несретници, които нямат друг избор, освен мъченическият живот, далеч от родната земя. И макар да го приемат радушно, възхитени от младежката му пламенност, новите му другари невинаги могат да му помогнат. Случва се дори Бръчков да си изпати, заслепен от наивността и идеализма, присъщи на чистата му душа. Македонски го обира на карти. Свикналият на охолен живот младеж често е принуден да гладува, да трепери от студ, да търпи унижения. Младият поет се опитва сам да продаде книгата си, за да припечели пари за насъщния. Но за разлика от героя на новозаветната притча, Бръчков не се връща разкаян в бащиния си дом. Не само гордостта, а и чувството за лично достойнство не позволяват на чувствителния момък да се обърне към баща си за помощ. Зрелият човек сам поема отговорност за избора, който прави. Приобщил се към странното общество на хъшовете идеалисти, той закопнява да се върне в отечеството си като спасител - за да донесе така жадуваната за българския народ свобода. Или да загине за нея в битка. Защото всяко решение си има своя цена и младият хъш е готов да я плати.

Красивата мечта да бъде герой, достоен за уважението на поборниците, определя поведението на Бръчков в ключовите моменти от сюжета на повестта. Младият българин цял трепери от умиление и възторг след силните и трогателни думи на Странджата. Старият знаменосец и останалите хъшове за новодошлия младеж са „висши същества, родени за страдания, за борба и за слава - не като другите смъртни“. За чистата душа на романтичния поет вече не съществува по-възвишена цел от тази - да се присъедини към тези „висши същества“, самоотвержено отдадени на свободата, да стане един от тях. И той вдига наздравица, с която привлича

вниманието на поборниците и те възторжено го приемат: „-Да живей българската младеж! Да го вдигнем... Това обстоятелство беше... кръщението на Бръчкова в хъшовството“.

Получил „бойното“ си кръщение, чистосърдечният момък не подражава сляпо на онези, на които иска да прилича. В един от най-драматичните моменти от хъшовското всекидневие - когато умира храбрият Странджа, единствено Бръчков остава при него. Безкористна е душата на младия хъш. Когато всички други емигранти напускат своя благодетел, само Бръчков устоява на „тая най-първа и най-жестока нужда“ - глада. Често младите напускат роден дом в порива си да бъдат свободни и самостоятелни. При първите трудности, с които се сблъскват, повечето младежи се огъват, не издържат изпитанията. Не е така с Бръчков. Той стоически понася глада. Нещо повече - забравя го в желанието си да дари с нравствено подкрепление юнашката душа на умирация знаменосец. Един до друг пред лицето на неумолимата смърт се оказват най-възрастният хъш, чийто живот е бил без остатък отдаден на отечеството, и най-младият - копнеещ да наследи неговия пример. И наистина за умирация храбър поборник няма по-голяма утеха от мисълта, че младият му съотечественик ще поеме по неговия път, ще осъществи заветната мечта на всеки истински родолюбец - да загине в битка за отечеството. Защото самият Странджа не е успял да умре така, както е мечтал. Лаконичният, но емоционално наситен диалог в Пета глава разкрива съзвучието между душите им. Свободата е идеалът, който ги сближава. Величествените документи - късчето „вехто“ знаме и революционният мемоар, се превръщат в символ на приемствеността между двамата идеалисти. Този материализиран израз на предаността към отечеството ще окрили Бръчков по изпълнения с нови изпитания път, който му предстои.

Финалът на повестта разказва за трагичното осъществяване на една младежка мечта. Отрекъл се от сигурността на егоистичното съществуване в поробеното си отечество, Бръчков избира да умре за свободата. Без колебание в битката при Гредетин младият мъченик изпълнява завета на Странджата: „Умри за България!“ С присъщата на младостта възторженост пламенният момък не се поколебава да се раздели с живота си, защото е повярвал в силата на нещо велико. Това е идеалът, който превръща най-достоините българи в мъченици и герои. И Бръчков защитава с най-скъпото, което има, своя идеал.

Когато един млад човек истински и самоотвержено избере мъченичеството пред сигурността, той изживява необикновен и красив живот - дори да е кратък. С тъгата на зрелия човек, чиито най-красиви преживявания са останали в миналото, Иван Вазов се прекланя пред романтичната И чиста младост, създавайки образа на Бръчков от повестта „Немили-недраги“.